

ESMA-ÜL HÜSNA
VE
KUR'AN'DA
İNSAN
YÖNETİMİ

© 2022, Hayat Yayıncılık İletişim Yapım Eğitim Hizmetleri ve Tic. A.Ş.

Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.

Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

ISBN: 978-605-151-406-2

Sertifika No: 75092

Hayat Yayınları : 738

Yönetim : 86

Kitabın Adı : Esmâ-ül Hüsna ve Kur'an'da İnsan Yönetimi

Yazarı : Ali Kemal Kastan

Editör : Erol Şahnacı

Kapak : Enis Ak

İç Tasarım : Burhan Maden

Baskı Yeri & Tarihi : İstanbul, 2024

Baskı & Cilt : BPC Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Cevizlik Mah. Hüsreviye Sok. Erşen İş Hanı No:15 Kat:3-38

Bakırköy / İstanbul

Tel: 0212 549 53 83

Sertifika No: 48745

Hayat Yayın Grubu

Molla Gürani Mahallesi Oğuzhan Caddesi No: 15 Kat: 3

Fındıkzade - Fatih / İstanbul

Tel: 0212 613 11 00 Gsm: 0530 259 80 96 Faks: 0212 613 11 55

www.hayatyayinlari.com - e-posta: hayat@hayatyayinlari.com

twitter.com/hayatyayinlari - facebook.com/hayatyayinlari.com

ALİ KEMAL KASTAN

ESMA-ÜL HÜSNA
VE
KUR'AN'DA
İNSAN
YÖNETİMİ

Ali Kemal Kastan

1960 yılında Trabzon'da doğdu. 1979 yılında Trabzon İmam Hatip Lisesini bitirdi. 1980 yılında girdiği Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesini 1984 yılında bitirdi. Fakülte mezuniyetinin ardından, Hakyol Vakfı tarafından kurulan Hadis Enstitüsü (Daru'l-Hadîs) isimli özel eğitim kurumunda üç yıl klasik metotlarla Arapça, hadis, tefsir ve fıkıh okudu. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde eğitim alanında yüksek lisans çalışması yaptı.

1988-1992 yılları arasında İlim, Kültür ve Sanat Vakfında genel müdür olarak görev yaptı. 1993-2007 yılları arasında sırasıyla, İspa Turizm firmasında organizasyon görevlisi olarak, Gürbüz Et ve Et Ürünleri Ltd. Şti.'de üretim ve pazarlamadan sorumlu müdür olarak, Hakyol Vakfında eğitim müdürü olarak, Hacı Ahmet Ünal Vakfında genel müdür olarak çalıştı.

2007-2020 yılları arasında, kendi kurduğu Başarı Okulu Ltd. Şti. isimli eğitim firmasını ve Başarı Özel Öğretim Kursunu yönetti.

Yazar evli ve dört erkek evlat babasıdır.

İletişim:

kemalkastan@hotmail.com

kemalkastan@gmail.com

İTHAF

Bütün hayatını, Yüce İslam'ın doğru anlaşılmasına ve doğru yaşanmasına adayan, son nefesini de bu yolda vererek adanmışlığını ve samimiyetini ortaya koyan; yaşarken de Rabbine yürürken de zamanının en iyi örneği olma vasfını sergileyen;

Mürşidim, azîz insan Prof. Dr. Mahmûd Es'ad Coşan (K.S.) hocamın azîz ruhuna bu naçiz eserimi ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	11
------------	----

I. BÖLÜM

YÖNETİMİN TEMELLERİ.....	19
Allah.....	19
Rahmân.....	22
Rezzâk.....	44
Selâm.....	53
Hâlık.....	56
Kuddûs.....	59
Mütekebbir.....	62

II. BÖLÜM

YÖNETİMDE TEMEL İLKELER.....	65
Adl.....	66
Afüv.....	74
Âhir.....	77
Bâkî.....	80
Mâlikü'l-Mülk.....	82
Melik.....	84
Muahhir.....	85
Mukit.....	86
Muksit.....	87

Musavvir.....	90
Tevvâb.....	91
Gaffâr.....	92
Gafûr.....	100
Hafız.....	101
Hakîm.....	103
Hak.....	105
Halîm.....	106
Vâris.....	111

III. BÖLÜM

YÖNETİCİ KİŞİLİĞİNİN ÖĞELERİ.....	113
Ali.....	114
Azîm.....	115
Azîz.....	117
Bâri'.....	119
Bâtın.....	122
Bedi'.....	123
Ber.....	125
Câmi'.....	126
Cebbâr.....	129
Celîl.....	140
Reşîd.....	141
Raûf.....	141
Mecîd ve Mâcid.....	147
Metîn.....	148
Muğnî.....	150
Muktedir.....	151
Müteâli.....	153
Mücîb.....	154

Mü'mîn.....	157
Ganî.....	160
Hamîd.....	162
Kavî.....	164
Kayyûm.....	166
Kebîr.....	168
Kerîm.....	169
Latîf.....	171
Muiz-Müzil.....	173
Vehhâb.....	175
Vedûd.....	177
Vekîl.....	180

IV. BÖLÜM

YÖNETİCİ İÇİN / YÖNETİM İÇİN BİLGİ.....	183
Alîm.....	184
Basîr.....	191
Nûr.....	192
Rakîb.....	194
Semî'.....	196
Şehîd.....	199
Muhsî.....	201
Habîr.....	202
Hasîb.....	205
Vâsi'.....	210

V. BÖLÜM

YÖNETİCİNİN ORGANİZASYON BECERİLERİ.....	215
Bâis.....	215
Kâbız-Bâsıt.....	219
Râfi'.....	223

Rahîm.....	225
Sabûr.....	228
Samed.....	232
Şekûr.....	233
Mâni'.....	236
Mübdi.....	239
Muhyî-Mümît.....	240
Muîd.....	243
Mukaddim.....	244
Müheymin.....	248
Evvel.....	249
Fettâh.....	251
Hâdî.....	254
Hâfid.....	256
Hakem.....	259
Hay.....	260
Kâdir.....	262
Kahhâr.....	263
Müntakim.....	265
Vâcid.....	267
Vâli.....	268
Veli.....	271
Zâhir.....	272
Vâhid.....	275
SON SÖZ.....	277
KAYNAKÇA.....	279

GİRİŞ

On dört asır önce Hicaz bölgesinde, insanlık tarihinde eşi benzeri görülmemiş, olağanüstü bir gelişme yaşandı. O bölgede; devlet organizasyonundan mahrum, küçük kabileler hâlinde yaşayan, küçük hesaplar peşinde koşan, kabileler arası kavgalardan başka becerileri bulunmayan, ufuksuz insanlar yaşamaktaydı. Asırlar boyu insanlığa hiçbir artı değer katamamış ve kazandıramamış bu insanlar; hukuk, felsefe, medeniyet, bilim, teknoloji, yönetim, strateji, üretim gibi hiçbir alanda, hiçbir katma değer üretmez durumdaydılar. İlgileri, ufukları ve başarıları, mahalli sınırları aşamıyordu. Belki de tek becerileri, olağanüstü anlatım gücüne sahip muhteşem lisanları ve belagatteki kabiliyetleri idi.

Asırlar boyu yerel kalmış bu insanlar, 6. yüzyılda, akla durgunluk veren bir değişim yaşadı ve 15-20 yıl gibi çok kısa bir zaman zarfında, dünya çapında, daha da ötesi çağlar üstü siyaset, bilim, felsefe, yönetim, hukuk, teknoloji, strateji üreten insanlar konumuna yükseldiler. Bu kısacık zaman içinde neredeyse insanlığı ilgilendiren her konuda toplumların önüne geçtiler. Onların yaşadıkları bu baş döndüren gelişme ve hayranlık uyandıran üretim gücü karşısında devrin iki büyük imparatorluğu Bizans ve Sâsânî İmparatorlukları dahi aciz duruma düşmüşlerdi.

Bu olağanüstü değişim nasıl gerçekleşti? Bu basit toplumdaki bu olağanüstü değişimi hangi güç sağladı? Bu insanlara ne olmuştu da çok kısa bir sürede ayağa kalkmışlar ve tarih sahnesindeki önemli yerini, hem de en etkin biçimde almışlardı?

Yukarıdaki sorular çok farklı açılardan değerlendirilebilir ve birçok cevap verilebilir. Ancak bütün tahlillerin ve arayışların sonuç olarak ulaşacağı nokta kanaatimizce şu gerçek olacaktır: **Bu olağanüstü değişimin temelinde yatan asıl neden, o toplumu oluşturan insanların o süreçte evrensel bir kişilik geliştirmiş olmalarıdır.** Bu hayret verici gelişmenin temel etkeni kişiliklerde yaşanan olağanüstü ve çarpıcı değişimdir. Gerçekten de o insanlar, kendilerine tılsımlı bir el dokunmuş gibi kıpırdandılar, silkelendiler, ayağa kalktılar; Mekke ve Yesrib şehirlerinden ibaret olan ufuklarını ve düşünce uzaylarını, basit yerel unsurlardan müteşekkil olan kişiliklerini evrensel boyutlara taşıdılar. Bu etkileyici kişilik değişimini sağlayan temel unsur da evrensel sıfatlar olan Allah'ın sıfatlarını benimsemeleri ve kişiliklerini o sıfatlarla donatmalarıdır.

İnsanları yüksek bireysel kaliteye, iyiliğe, barışa, hayra, değişime, gelişime yönlendirmeyi hedefleyen İslam, bu doğrultuda temel teknik ve yöntem olarak insanlara Allah'ı yakından tanıtmayı ve O'nun Yüce Zatını model olarak sunmayı esas almıştır. **Allah'ı tanımanın ve yakından bilmenin insana sunacağı en önemli kazanım, "Allah'ın ahlakıyla ahlaklanma" fırsatıdır.** Allah, bütün evrenin yaratıcısı, sahibi, hâkimi ve yöneticisidir. O'nun ahlakı evrenseldir. Evreni yaratırken ve yönetirken Allah'ın sahip olduğu sıfatlar Rahmân, Rahîm, Raûf, Kahrîr, Rakîb gibi sıfatlardır. El-Esmâ'ül-Husnâ¹ listesiyle bize sunulan Allah'ın bu sıfatları, kişinin evrensel bir mantığa, kuşatıcılığa, ideale, merhamete, sevgiye sahip olmasını sağlayacaktır. İnsanın ilgilerini, hedeflerini, ufkunu ve düşünce uzayını yerellikten, darlıktan ve kısırlıktan kurtarıp evrensel, kozmik ve sonsuz boyutlara ulaştıracaktır.

Şüphesiz kendi kişiliğini söz konusu sıfatlarla donatmış ve biçimlendirmiş olma noktasında en güzel örnek, yüce insan Hz. Muhammed'dir. O öyle bir kişiliğe sahipti ki dost, düşman onu

1 El-Esmâ'ül-Hüsna terkihi Arapça sıfat, mevsuftur. Ancak bu terkip ülkemizde Esmâ'ül-Hüsna olarak telaffuz edilmektedir. Bu telaffuz şekli isim tamlaması intibai vermektedir. Halk arasında bazen Esmâ-i Husnâ şeklinde de kullanılmaktadır. Biz çalışmamız boyunca duruma ve yerine göre uygun olan kullanımı tercih edeceğiz.

gören, tanıyan, duyan herkes ondan etkileniyor, ona hayran oluyor ve değişmeye başlıyordu. Allah'ın sıfatlarıyla donanmış o muhteşem insanın görkemli kişiliği, diğer insanları büyük bir hayranlık içinde bırakırken kolayca onun üstün vasıflarını benimseyip kısa zamanda aynı sıfatlarla donanmalarına sebep teşkil ediyordu. İşte yukarıda sorup cevabını aradığımız bu olağanüstü değişimin arkasında bu gerçek vardı.

*Allah'ı
tanımanın ve
yakından bilmenin
insana sunacağı en
önemli kazanım,
"Allah'ın ahlakıyla
ahlaklanma"
fırsatıdır.*

Diğer yandan Allah'ın isimleri/sıfatları insanların zihninde etkin olan bir Allah inancı oluşturuyordu. Yüce Allah'ın sıfatları insanlarda; diri, izleyen, bilen, duyan, insanların yapıp etmelerini kayıt altına aldırın, yaşamının her bir ayrıntısından insanı hesaba çekecek etkin bir Allah inancı geliştirmişti. Bu inanç, yüksek düzeyde bir sorumluluk bilinci oluşturuyordu. Diri ve etkin olan, her şeyi her an izleyen, duyan, gören, işiten, aktüel olarak bilen Allah'ın rahmetini kaybetmek ve gazabına müstahak olmak en büyük felaket algısı olarak gönüllerde yer ediniyordu. Bu güçlü inanç o insanlara, yapılması gereken çalışmaları ve görevleri en mükemmel şekilde yerine getirme arzusunu ve bilincini veriyordu. İşte mevzu bahis olan göz kamaştırıcı bu değişimin temel nedenlerinden biri de bu yüksek sorumluluk duygusuydu.

Bu düşüncelerden ve anlayıştan hareketle kaleme aldığımız bu kitap; pratik yönetim teknikleri öğretmeyi ve yönetim problemlerine pratik çözümler sunmayı hedefleyen akademik bir işletme kitabı değildir. Elinizde tutmakta olduğunuz bu çalışma, Yüce Allah'ın "Rahmân" sıfatı üzerine bina edilmiş; özgün, alternatifsiz, rakipsiz ve son derece gerçekçi bir yönetim felsefesi olan İslam'ın yönetim anlayışını ortaya koymanın yanında bugüne kadar var olan anlayışı da tazeleyip güncelleme denemesidir.

Şunu özellikle belirtmeliyiz ki; İslam'da yönetim felsefesi, bizim tarafımızdan icat edilmiş yeni bir felsefe değildir. Asırlarca kullanılmış ve başarısını, inkârı mümkün olmayacak bir şekilde

ispat etmiş, yıllar boyu insanlığa mutluluk ve huzur bahşetmiş fakat bir süredir kıymeti unutulmuş, tozlu raflara terk edilmiş, tepeden tırnağa merhamet, sevgi ve fayda merkezli, gerçekçi bir yönetim felsefesidir. Bu çalışma ile bizim amacımız zaten mevcut olan bu felsefeyi güncelleyip yeniden anlaşılır ve işlevsel hâle getirmektir.

Bilindiği üzere çağdaş yönetim felsefesi, çağdaş ekonomi tanımından kaynaklanan yönetim paradigmasına dayanmaktadır. Günümüzde ekonomi, "sınırsız olan ihtiyaçların karşılanması için sınırlı imkânların organize edilmesi" şeklinde tanımlanmaktadır. Ne var ki bu tanımın "nefis" kaynaklı ve bencil bir inanca dayalı olduğu açık olup nefsin sınırsız ihtiyaçlarının karşılanmasından öte bir hedefi yoktur. "Rahmân" sıfatına dayalı olarak dizayn edilmiş olan İslam yönetim felsefesi ise Necip Fazıl'ın şiirsel anlatımı ile;

"Şeriatta, seninki senin, benimki benim;

Tarikatta; benimki de senin, seninki de senin;

Hakikatte ise ne seninki senin ne benimki benim, hepsi

Allah'ın..."

şeklindeki ekonomi anlayışını öngörmektedir. Bu anlayışın da kişileri bencilliğin dar ve sıkıcı dünyasından kurtarıp onların evrensel bir ufuk kazanmalarına vesile olduğunu anlamak zor olmayacaktır.

Allah'ın isimleri/sıfatları, bu eser boyunca tek tek ele alınmıştır. Eser âdeta bir portre çalışması mahiyetinde olduğu için, portreyi tamamlayan her bir unsur üzerinde özel olarak durulmuştur. Oysaki her bir ismin, diğer bütün isimlerle çok ciddi boyutlarda ilintisi vardır ve bu isimlerin her biri, evrensel kişilik tablosunun bir yönünü temsil etmektedir. Bize göre her bir isim, gerektiğinde öne çıkan ve görevini uygulayan bir memur durumundadır. Nitekim görevini uygulama sırasında o ismin, diğer isimlerle olan ilişkisi de kendisini göstermektedir. Mesela el-Adl isminin tecelli etmesi için el-Alîm, eş-Şehîd, el-Basîr, el-Habîr gibi isimlerin etkin ve devrede olması; el-Kahhâr ve el-Müntakim isimlerinin görev yapabilmeleri için el-Adl isminin aktif olması; el-Mümît

isminin etkin olabilmesi için el-Hay, el-Kâdir gibi isimlerin mevcut olması gerekmektedir. İslam düşüncesine has bir özellik olan bu bütüncü yapı, onun, Batı'ya has parçacı, çok tanrıcı yaklaşımdan ayıran en önemli farklarından birisidir. Allah'ın her bir ismi, diğer bütün isimleriyle bağlantılıdır. Ve nihayetinde bütün isimler Rahmân ismi ile ilişkilidir. Allah'ın Kakhâr, Cebbâr, Müntakim gibi sıfatları O'nun Rahmân sıfatının farklı bir görüntüsünden ibarettir. Mesleği cerrahlık olan operatör doktorun radikal cerrahi müdahalesi nasıl kurtarmaya yönelik merhamet yüklü bir girişim ise Kakhâr, Cebbâr, Müntakim gibi sıfatlar da aynı şekilde kurtarmaya, temizlemeye yönelik merhamet kaynaklı sıfatlardır. Zaten cerrahi operasyonlar da operatör hekimlerin şahsında Rahmân olan Allah'ın Cebbâr isminin tecellisinden başka bir şey değildir.

Her bir isim, Rahmân isminin farklı bir tezahürü, farklı bir tecellisi durumundadır. Işık prizmasından çıkan farklı renklerin prizma öncesi durumu gibi bu isimlerin prizma öncesi de Rahmân ismidir. Prizmaya tek isim olarak giren Rahmân ismi, çıkarılan doksan sekiz farklı isim olarak çıkmaktadır. Bu konuyu açıklayabilmemizi sağlayacak ve bunun gerçek hayattaki yansımaları gösterebilecek en güzel örnek Hz. Peygamber'in savaşlarıdır. Bu savaşlar, Allah'ın Kakhâr ve Cebbâr gibi isimlerinin sosyal alandaki icrasıdır. Ancak bu savaşlar, Allah'ın sıfatlarıyla sıfatlanmış bir peygamber ve onunla aynı özellikleri taşıyan askerleri tarafından icra edildiğinden diğer insanların yaptıkları savaşlardan çok farklı bir yapıya bürünmüştür.

Muhammed Hamîdullah'ın, "*Hz. Peygamberin Savaşları*" isimli ilginç kitabı, bu hakikati bize açıkça göstermektedir:

"Hz. Peygamber (s.a.v.) son nefesini verdiği sırada üç milyon kilometrekarelik devasa bir ülkeyi yönetmekteydi. Bu üç milyon kilometrekarelik alan, yaklaşık Avrupa Kıtası büyüklüğünde bir toprak parçası idi ve on yıl gibi kısa bir zamanda fethedilmişti. Binlerce kişilik ordulara karşı yapılan ve dokuzu büyük boyutlarda olan yaklaşık yüz savaşın sonucu olarak bu topraklar fethedilmişti. Bu savaşlardan Uhud dışındakilerin hepsinden zaferle çıkmıştı. Asker sayıları arasındaki oran ise hep onların aleyhine

idi. Düşman asker sayısı en az üç kat daha fazlaydı. Bu boyutlarda cereyan eden ve Avrupa büyüklüğünde toprakların fethiyle sonuçlanan savaşlarda Peygamber ordusu tarafından düşman saflarından öldürülen insan sayısı sadece 250 (iki yüz elli) kişidir. Yüz binlerle ifade edilen insanın katıldığı ve devasa boyutlarda fetihlerle sonuçlanan bu savaşların tamamında katledilen düşman sayısı sadece İKİ YÜZ ELLİ KİŞİ... Bu özellik, insanlık tarihinde sadece Hz. Muhammed'in (s.a.v.) savaşlarına has bir özelliktir. Çünkü o öldürmek için değil, diriltmek için, uyandırmak için, kendine getirmek için; yok etmek için değil, kurtarmak için; almak için değil, açmak ve kazandırmak için savaşmıştır. Onun savaşlarının temelinde, Allah'ın Rahmân sıfatıyla sıfatlanmış görkemli kişiliği yatmaktadır."

Allah'ın sıfatlarının bir kısmı, yönetici özelliği olarak günümüz yönetim literatüründe mevcuttur. Bir kısmı ise modern yönetim düşüncesine yeni yeni girmektedir. Diğer bir bölümü ise henüz modern yönetim düşüncesine girmemiş, İslam kültür mirasının tozlu sayfaları arasında yönetim literatürüne hak ettiği şekilde dâhil edilmeyi ve gün yüzüne çıkarılmayı beklemektedir. Herkesçe biliniyor ki empati ve merhamet gibi kavramlar modern yönetim alanına henüz girmiş ve daha önceleri bu alan için yabancı kavramlardı. Aynı şekilde bugünkü yönetim yaklaşımlarında, yönetimin temel niteliğinin Rahmân sıfatı olmasına dair bir bilinç söz konusu değildir. Aksine her bir yönetim tutumunun temelinde daha fazla kâr elde ederek şahsi kazancı ve gücü arttırma düşüncesi yatmaktadır.

Esmâ-i Hüsna, evrensel bir yönetici portresidir. Bu portrenin evrenselliği dar ve sınırlı bir boyutta olmayıp bütün bir alanı kapsamaktadır. Bunun en basit ispatı çalışanların haklarının hiç söz konusu edilmediği 19. yüzyıl yönetim felsefesinin etkin olduğu dönemde dahi İslam yönetim felsefesinin bu unsurların tamamını bünyesinde barındırmasıdır. Yeni yeni literatüre giren, iş hayatında empatinin adının dahi bilinmediği dönemlerde de bu yönetim felsefesi İslam'da mevcuttu. Diğer yandan iş hayatına şimdilerde girmeye başlayan duygusal zekâ ve duygusal yönetim kavramlarını, İslam yönetim felsefesi asırlar öncesinden

içerisinde barındırıyordu. Nitekim modern yönetim unsurları arasına hâlâ girmemiş olan Rahmân, Mecîd, Tevvâb, Raûf gibi birçok sıfat bu yönetim portresini oluşturan unsurlar arasında asırlardır mevcuttur. Diğer yandan kapsamı açısından da İslam yönetim felsefesi bütün insanlığı, bütün zamanları ve bütün coğrafyaları kapsamaktadır. İşte bu sebeplerden dolayı bu portre evrenselidir ve bütün bunlardan dolayı Esmâ-i Hüsnâ, yönetimde bir devrimdir.

Elinizdeki bu çalışma, son yıllarda batı ülkelerinden ülkemize akın eden yönetim ve kişisel gelişim alanındaki yayınlardan biri olmadığı gibi Batı rüzgârının etkisiyle yazılmış zorlama bir eser de değildir. Aksine Hz. Ali'nin (r.a.) "*Devlet Yöneticilerine Öğütler*", Nizâmü'l-Mülk'ün "*Siyasetnâme*", Hz. Peygamber'in yeni fethedilen bölgelere atadığı valilere yaptığı yönetimle ilgili öğütleri gibi İslam kaynaklı çalışmaların zihnimizde oluşturduğu mesajlardan hareketle somutlaşan bir projedir. Özellikle İmam Gazzâlî'nin "*Kitâbu'l-Maksadü'l-Esnâ fi Şerh-i Esmâi'llâhi'l-Hüsnâ*"² isimli Esmâ şerhi çalışmamızın esas zeminini oluşturmuştur. Eser içerisinde de aktardığımız şu iki hadis-i şerif çalışmamızın meyve vererek bir kitap hâline gelmesinde en büyük itici gücü olmuştur:

"Allah'ın ahlakı ile ahlaklanınız."

"Allah'ın şöyle şöyle ahlakı vardır. Kim bunlardan biri ile ahlaklanırsa cennete girer."

Bu hadisler, Esmâ-i Hüsnâ'nın bir kişilik modeli olarak ele alınması gerektiği noktasında bizi harekete geçiren güç olmuş, Allah'ın ahlakı ile donanmanın Hz. Peygamber tarafından önerilmesi bu çalışmanın temelini oluşturmuştur.

Günümüz çalışma şartları çerçevesinde gün geçtikçe zorlaşan örgüt yönetimi noktasında sıkıntılarına çözümler arayan lider ve yöneticiler için bu çalışma bir terapi fonksiyonu icra edecektir. İşlerin zorlaştığı, örgütü sevk ve idarenin bunalım verdiği demlerde Yüce Mevla'nın güzel isimlerini ve bunların kişiliğimizdeki

2 İmam Gazzâlî'nin "*Kitâbu'l-Maksadü'l-Esnâ fi Şerh-i Esmâi'llâhi'l-Hüsnâ*" isimli Esmâ şerhi, Yaman Arıkan tarafından Türkçeye tercüme edilerek "İlahi Ahlak" adı altında Bedir Yayınevi tarafından yayınlanmıştır.